

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักเรียนอาชีวศึกษาชาย จังหวัดชัยนาท

วัลลภา กุณทัษะ พย.ม.* พรนภา หอมสินธุ์ ปร.ค.** รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ ปร.ค.***

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงหาความสัมพันธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักเรียนอาชีวศึกษาชาย จังหวัดชัยนาท จำนวนทั้งหมด 330 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.77, 0.89, 0.81, 0.75 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Binary logistic regression

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาชายดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 73.6 โดยพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = 4.85, 95%CI = 2.575-9.128) ความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = 2.74, 95%CI = 1.520-4.922) ลักษณะการพักอาศัย (AOR = 2.03, 95%CI = 1.014-4.064) และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (AOR = .05, 95%CI = 0.277-0.885) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาโปรแกรมป้องกันและแก้ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นไทยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : ปัจจัย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วัยรุ่น

* นิสิตพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน มหาวิทยาลัยบูรพา

** ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Factors Related to Alcohol Drinking Among Male Vocational Students in Chai Nat Province

Wallapa Kunteeya M.N.S* Pornnapa Homsin Ph.D** Rungrat Srisuriyawet Ph.D***

Abstract

The purposes of this correlational study were to describe alcohol drinking behaviors and to examine factors related to alcohol drinking among male vocational students. Participants of 330 male vocational students in Chai Nat province were selected with random sampling without replacement. Data were collected with self-administered questionnaires, including self-esteem, drinking refusal self-efficacy, attitude toward alcohol drinking, and media accessibility. The reliabilities of the questionnaires were 0.77, 0.89, 0.81, 0.75, respectively. Statistics including mean, percentage, standard deviation, and Binary Logistic Regression were used for data analysis.

The resulted show that 73.6 percent of male vocational students had alcohol drinking behavior. The significant factors related to alcohol drinking among male vocational students were attitude towards alcohol drinking (AOR = 4.85, 95%CI = 2.575-9.128), alcohol drinking refusal self-efficacy (AOR= 2.74, 95%CI = 1.520-4.922), ways of living (AOR = 2.03, 95%CI = 1.014-4.064), and media accessibility (AOR = .05, 95%CI = 0.277-0.885). For the other factors including: academic success, goal setting, self – esteem, parent’s marital status, family member drinking, peer drinking, and alcohol accessibility. In conclusion, drinking behaviors can be found among male vocational students and some factors are related to their drinking behaviors. Health care providers can manage these related factors when develop and to prevent and solve drinking behaviors among adolescents in Thailand.

Keywords : Factors, Alcohol drinking, Teenage

* Student Master of Nursing Science Program in Community Nursing, Burapha University

** Corresponding author, Assistant Professor at Faculty of Nursing, Burapha University

*** Assistant Professor at Faculty of Nursing, Burapha University

บทนำ

เครื่องดัมแอลกอฮอล์ เป็นสารเสพติดที่กฎหมายและสังคมให้การยอมรับ โดยมีการจำหน่ายเพื่อการบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั่วทุกพื้นที่ ประเทศไทยนั้นได้รับการจัดอันดับจากองค์การอนามัยโลก ว่ามีการบริโภคเครื่องดัมแอลกอฮอล์สูงเป็นอันดับที่ 40 ของโลก และบริโภคเครื่องดัมแอลกอฮอล์ชนิดกลั่นสูงเป็นอันดับ 5 ของโลก การสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคบุหรี่และเครื่องดัมแอลกอฮอล์โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในระยะ 11 ปี จากปี 2539 ถึง 2550 พบว่า กลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี มีการดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น จากร้อยละ 4.7 ในปี พ.ศ.2539 เป็นร้อยละ 8 ในปี พ.ศ.2550¹

วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นวัยที่มีอารมณ์ที่รุนแรง อ่อนไหวง่าย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว⁴ มีความต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ต้องการการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง สมองมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่จึงมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความคิด มีการใช้เหตุผลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เรียนรู้สิ่งที่ยากและซับซ้อนได้มากขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น และให้ความสนใจความคิดของคนรอบข้างที่มีต่อตนเอง มีความพยายามที่จะปรับตัวให้สังคมเกิดการยอมรับ โดยการเลียนแบบบุคคลรอบข้าง แต่วัยรุ่นยังเป็นวัยที่ขาดประสบการณ์ชีวิต และไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างสมบูรณ์ แต่มีความมั่นใจในตนเอง อยากรู้อยากลองสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลสูงต่อวัยรุ่น จึงถูกชักจูงได้ง่าย มีแนวโน้มที่จะยอมรับเอาวัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อของสังคมอื่น หรือกลุ่มอื่นมาปฏิบัติได้ง่ายและรวดเร็ว⁵

โดยเฉพาะวัยรุ่นชายซึ่งความอยากรู้อยากลองนั้นเป็นสาเหตุลำดับต้น ๆ ที่ทำให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับสารเสพติด อีกทั้งการถูกเลี้ยงดูจากครอบครัวนั้นในเพศชายจะถูกควบคุมติดตาม ชี้นะ น้อยกว่าเพศหญิง ทำให้มีอิสระ กล้าคิด กล้าแสดงออกมากกว่าผู้หญิง และรวมไปถึงวัฒนธรรมทางสังคมที่ยอมรับและมองว่า การดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์ในเพศชายถือเป็นเรื่องปกติ³ ดังนั้น วัยรุ่นชายจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์

จากการศึกษาโครงการเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดัมแอลกอฮอล์และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยในปี 2551² พบว่า กว่าหนึ่งในสามของเยาวชนชายและหนึ่งในสี่ของเยาวชนหญิงเริ่มมีประสบการณ์การดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์ โดยอายุเฉลี่ยที่เริ่มดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์ ในนักเรียนชายคือ 13 ปี ในนักเรียนหญิงคือ 14 ปี และเมื่อศึกษาโดยแยกเป็นเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา พบว่า เพศชายมีการดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิงทุกระดับชั้นการศึกษา ประมาณ 1.6 เท่า นอกจากนี้ พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 2 เพศชาย มีแบบแผนการดัมทุกประเภทสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1, 3, 5 กล่าวคือ มีการดัมในชีวิต คิดเป็น 3.98, 1.97, 1.33 เท่า ตามลำดับ การดัมใน 12 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็น 7.66, 2.40, 1.35 เท่า ตามลำดับ การดัมใน 30 วันที่ผ่านมา คิดเป็น 8.91, 2.62, 1.45 เท่า ตามลำดับ การดัมหนักใน 30 วันที่ผ่านมา คิดเป็น 12.10, 2.67, 1.44 เท่า ตามลำดับ และการดัมจนเมาใน 30 วันที่ผ่านมา คิดเป็น 9.44, 2.90, 1.81 เท่า ตามลำดับ¹ จะเห็นได้ชัดเจนว่าวัยรุ่นมีพฤติกรรมกรรมการดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้นและนักเรียนอาชีวศึกษามีพฤติกรรมกรรมการดัมเครื่องดัมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสายอาชีพจะมีระบบการเรียนการสอนที่มีความ

อิสระสูง มีความเคร่งเครียดจากการเรียนน้อย มีเวลาว่างเพราะไม่มีความจำเป็นที่ต้องเรียนพิเศษ จึงทำให้มีโอกาสนี้จะไปเที่ยวสังสรรค์กับเพื่อนจึงมีมากขึ้น อีกทั้งส่วนมากเด็กอาชีวะจะเป็นเด็กนักเรียนชาย ที่มีความคิด ความเชื่อ และค่านิยม ที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น คือ ความรักในศักดิ์ศรี รักเพื่อน รักสถาบัน รวมทั้งการแสดงออกต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความกล้าหาญ ความเป็นลูกผู้ชาย เช่น การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ เป็นต้น³ สภาพการณ์ดังกล่าวจึงเป็นสัญญาณอันตรายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อระบบประสาททำให้สมองทำงานช้าลง พุดอ้อแอ้ เริ่มสับสน สติสัมปชัญญะลดลง⁴ เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน อัตราการเต้นของหัวใจผิดปกติ หายใจและหัวใจล้มเหลวได้⁵ จากการทำงานของระบบประสาทที่ลดลงนี้เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน จากรายงานปัญหาอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสงกรานต์ซึ่งมีการดื่มสุรากันมาก พบว่า ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บที่อายุต่ำกว่า 20 ปี มีการดื่มสุราก่อนเกิดเหตุสูงเป็น 2.25 เท่าของช่วงปกติ⁶ การเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการดื่มสุราในกลุ่มวัยรุ่นนี้สามารถก่อให้เกิดความพิการและเสียชีวิตตั้งแต่อายุน้อย ซึ่งมียุคค่าความเสียหายมากกว่ากลุ่มวัยอื่น⁷ อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบด้านจิตใจทำให้มีการแสดงออกทางอารมณ์ แรงงูใจ ความจำ การเรียนรู้และความสนใจลดลง⁵ จากผลการสำรวจระดับชาติปี 2551 ของกรมสุขภาพจิต¹ พบความผิดปกติที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราด้านอารมณ์มากที่สุดร้อยละ 4.6 โรควิตกกังวลร้อยละ 2.8 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีความผิดปกติจากการดื่มสุราจะมีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายที่ควรเฝ้าระวัง (Alam risk) สูงเกือบ

9 เท่าในผู้ที่ไม่มีความผิดปกติจากการดื่มสุรา และยังสามารถนำไปสู่ปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น สูญเสียสัมพันธภาพกับเพื่อน⁸ มีปัญหาเรื่องของการยับยั้งชั่งใจ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (Early sex) เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควร⁷ วัยรุ่นชายที่ดื่มหนักหรือดื่มจนเมามีโอกาสมีเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่ดื่มถึง 3.75 เท่าและมีโอกาสทำให้คนอื่นตั้งครรรภ์มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่ดื่มถึง 2.92 เท่า² ดังนั้นจากที่กล่าวมา การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบมากมายทั้งทางร่างกายตั้งแต่อาการคลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะจนถึงแก่ชีวิต รวมทั้งปัญหาทางสังคมที่เล็กน้อยจนถึงรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยอ้อมต่อชีวิตและอนาคตของวัยรุ่น

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย ปัจจัยภายในบุคคล อาทิ เช่น อายุ⁹⁻¹⁰ เพศ¹¹⁻¹² ผลการเรียนรู้และระดับชั้นการศึกษา^{10, 12} ความรู้เกี่ยวกับสุรา^{10, 13} ทักษะคิดต่อการดื่ม¹⁴ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง¹³ เป็นต้น อีกทั้งปัจจัยภายนอกบุคคล เช่น อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน^{12, 15} อิทธิพลจากสื่อ^{10, 16} การดื่มของคนในครอบครัว^{12, 17} การยอมรับการดื่มของพ่อแม่ การถูกชักชวนให้ดื่ม^{11, 17} ลักษณะการพักอาศัย^{10, 12} และการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์^{15, 17} เป็นต้น จากการศึกษาที่ผ่านมา^{13, 18-19} พบว่า มีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาจำนวนไม่มาก และยังมีข้อจำกัดในการศึกษาดังกล่าวอยู่ อาทิเช่น เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่เน้นปัจจัยส่วนบุคคลเป็นหลัก ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายใน หรือบางการศึกษาเชิงพรรณนามิได้หาความสัมพันธ์เชิงสถิติ นอกจากนี้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่เป็นปัจจัยเชิงลบ แต่วิธีการที่จะป้องกันการ

เกิดปัญหาให้ได้ประสิทธิภาพ ควรที่จะลดปัจจัยเชิงลบ และเพิ่มปัจจัยเชิงบวกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยเชิงบวกหรือปัจจัยป้องกัน (Protective factors) เป็นสิ่งที่จะช่วยปกป้องไม่ให้เยาวชนมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือการใช้สารเสพติดหรือช่วยลดพฤติกรรมการใช้สารเสพติดลงได้

จังหวัดชัยนาทซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ในเขตภาคกลาง ก็ประสบปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นเดียวกัน โดยมีความชุกของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 12.5 จัดเป็นอันดับที่ 36 ของประเทศ ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมบริโภค 5 อันดับแรก ได้แก่ เบียร์ ร้อยละ 62.13 สุราขาว ร้อยละ 41.81 สุรายี่ห่อไทย ร้อยละ 26.19 สุรายี่ห่อต่างประเทศ ร้อยละ 2.25 และขาดองเหล้า ร้อยละ 0.93 เมื่อแยกตามเพศ พบว่า เยาวชนชาย ร้อยละ 24.3 เป็นผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 12 เดือน โดยเป็นผู้ที่ดื่มประจำถึงครึ่งหนึ่งจากจำนวนทั้งหมด และเกือบหนึ่งในสี่เป็นผู้ที่ดื่มหนักโดยเยาวชนกลุ่มนี้มีค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉลี่ย 1,020 บาทต่อเดือน²⁰ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนอาชีวศึกษาชายจังหวัดชัยนาท โดยจะศึกษาทั้งปัจจัยเชิงลบ และปัจจัยเชิงบวกโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทาง²¹ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งกรอบแนวคิดนี้ เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปัจจัยหลายปัจจัย แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจากภายในตัวบุคคล (Intrapersonal influences) ปัจจัยทัศนคติความเชื่อ (Attitudinal influences) และปัจจัยทางสังคม (Interpersonal/Social influences) ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางเพื่อการหามาตรการหรือกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย จังหวัดชัยนาท ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีเป้าหมายของชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยทัศนคติความเชื่อ คือ ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยทางสังคม คือ สถานภาพสมรสของบิดามารดา ลักษณะการพักอาศัย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สมมติฐานการวิจัย

จากทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The Triadic Influence Theory: TTI) ของเพลย์ และพีเทรียทิส (Flay & Petraitis, 1994) เชื่อว่า บุคคลและสิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้นสาเหตุหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น จึงไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายในปัจเจกหนึ่งแต่เกิดจากปัจจัยต่างๆ 3 กลุ่มปัจจัย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย ครอบคลุมทั้งปัจจัยจากภายในตัวบุคคล (Intrapersonal influences) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีเป้าหมายของชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงปัจจัยทัศนคติความเชื่อ (Attitudinal influences) ได้แก่ ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยทางสังคม (Interpersonal/ Social influences) ได้แก่

สถานภาพสมรสของบิดามารดา ลักษณะการพักอาศัย การดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว การดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ของเพื่อน การเข้าถึงเครื่องดืมแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดืมแอลกอฮอล์ ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวจะส่งผลต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะคิด ความเชื่อ และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การมีหรือไม่มีพฤติกรรมการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ดังสมมติฐานการวิจัยต่อไปนี้

1. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีผลการเรียนต่ำมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีผลการเรียนสูง

2. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่ไม่มีเป้าหมายของชีวิตมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีเป้าหมายของชีวิต

3. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง

4. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ต่ำมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์สูง

5. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีทัศนคติเห็นด้วยมากต่อการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มีโอกาสดืมเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีทัศนคติเห็นด้วยน้อย

6. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่บิดามารดาที่อยู่ร่วมกัน

7. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง

8. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีคนในครอบครัวดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่ไม่มีคนในครอบครัวดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์

9. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีเพื่อนสนิทดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่ไม่มีเพื่อนสนิทดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์

10. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่เข้าถึงเครื่องดืมแอลกอฮอล์ได้ง่ายมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่เข้าถึงเครื่องดืมแอลกอฮอล์ได้ยาก

11. นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่เข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากมีโอกาสดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่เข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดืมแอลกอฮอล์น้อย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

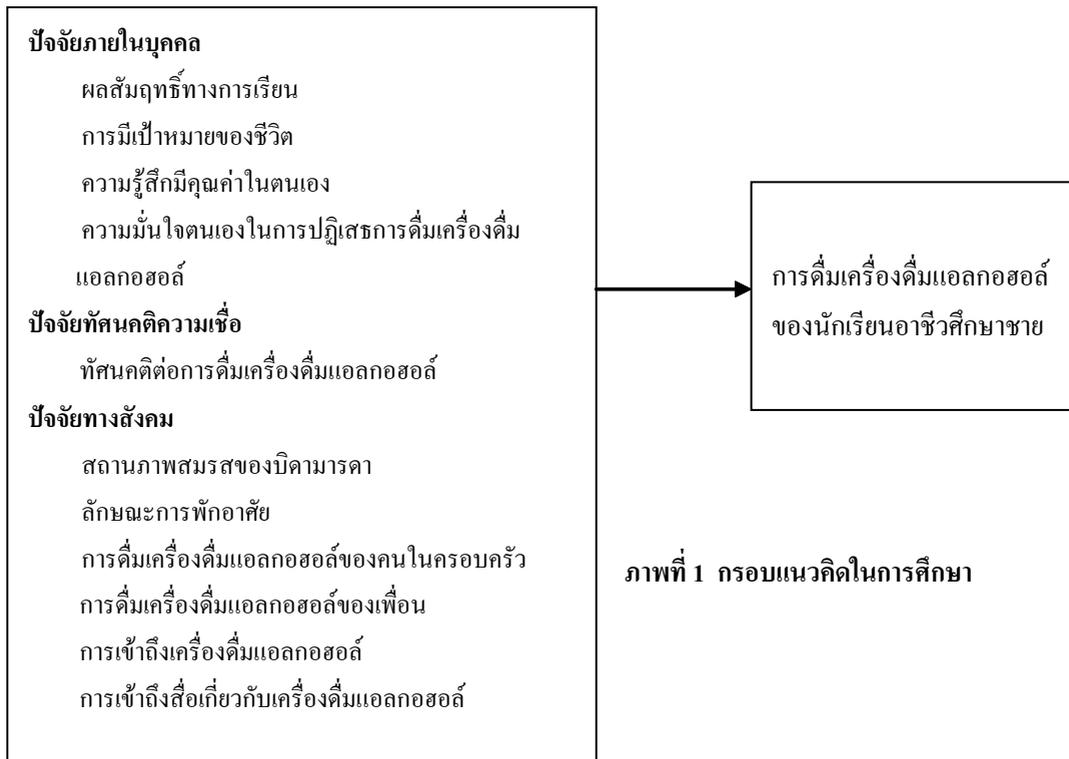
ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The Triadic Influence Theory: TTI) ของเฟลย์ และพีเทรียทิส²¹ มีแนวคิดพื้นฐานว่าบุคคลและสิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยเชื่อว่าพฤติกรรมสุขภาพเป็นผลมาจากอิทธิพลหลัก 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Intrapersonal influences) ปัจจัยทัศนคติความเชื่อ (Attitudinal influences) และปัจจัยทางสังคม (Interpersonal/ Social influences) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์มีหลายปัจจัยครอบคลุมทั้ง 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีเป้าหมายของชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความมั่นใจตนเองใน

การปฏิเสศการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) ปัจจัยทัศนคติความเชื่อ ได้แก่ ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ 3) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดา ลักษณะการพักอาศัย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อน

การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มปัจจัยทั้งสามดังกล่าวจะนำไปสู่การมีหรือไม่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ทุกชนิดของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย วัดโดยแบบสอบถามของ พรนภา หอมสินธุ์ และ รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์¹¹ แบ่งเป็น

1. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การดื่มตามโอกาส (ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราวในโอกาสต่าง ๆ เช่น เมื่อ

อยู่รวมกันกับเพื่อน ไปงานเลี้ยง ไปเที่ยว) หรือ ดื่มเป็นประจำ (ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์สม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง) รวมถึงเคยดื่มแต่เลิกดื่มแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เลย หรือเคยทดลองดื่มแต่ไม่เกิน 1 แก้วหรือ 1 กระจอกเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงหาความสัมพันธ์ (Correlational study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนอาชีวศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1-3ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษาของภาครัฐบาล หลักสูตรภาคปกติ ปีการศึกษา 2555 ในจังหวัดชัยนาท ทั้งหมด 1,539 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรที่ใช้ในการสำรวจเพื่อการประมาณสัดส่วนของ Parel et al., 1973 อ้างถึงใน พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์¹¹ จำนวนทั้งสิ้น 330 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน (Sampling random without replacement)

เครื่องมือในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยข้อคำถามที่มีจำนวนทั้งสิ้น 69 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จากแบบสอบถามของ Rosenberg ที่แปลโดย Homsin และคณะ²² ความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยแบบสอบถาม The Drinking Refusal Self-Efficacy Questionnaire-Revised in an Adolescent Sample (DRSEQ-RA) ซึ่งแปลโดย อัญชลี เหมชะญาตี¹⁷ และทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยแบบสอบถามของ Homsin และคณะ²² นำไปทดลองใช้ (Try out) ในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.75 - 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่าง และในการเข้าร่วมการวิจัยนี้ได้รับความยินยอมทั้งตัวผู้เข้าร่วมวิจัยเองและผู้ปกครองของนักเรียนชายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ปกครองต้องลงนามอนุญาตในแบบยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร (informed consent) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างโดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามในห้องเรียน ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทำประมาณ 30 - 40 นาที ในแบบสอบถามผู้ตอบไม่ต้องใส่ชื่อ สกุลจริงแต่จะใช้รหัสแทนแบบสอบถามที่ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้วจะถูกเก็บไว้อย่างมิดชิดในซองกระดาษ ผลการศึกษาถูกนำเสนอในภาพรวม ซึ่งข้อมูลจะถูกทำลายภายหลังจากผลการวิจัยเผยแพร่และตีพิมพ์แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การพรรณนาข้อมูลทั่วไป และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ศึกษากับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย Binary logistic regression ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% CI (Confidential Interval of Odds Ratio)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง มีอายุระหว่าง 15-21 ปี มีอายุเฉลี่ย 16.96 ปี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 17-18 ปี ร้อยละ 60.6 เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.4 กำลังศึกษาอยู่ ชั้นปีที่ 1-3

พอๆกัน ร้อยละ 31.5 - 36.1 โดยศึกษาในสาขาวิชาช่างยนต์ ร้อยละ 31.5 รองลงมา ได้แก่ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างกลโรงงานและอิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 25.5, 22.4 และ 20.6 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 330)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
≤ 16 ปี	120	36.4
17-18 ปี	200	60.6
≥ 19 ปี	10	3.0
Min, Max = 15, 21; M, SD = 16.96, 1.03		
ระดับการศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	104	31.5
ชั้นปีที่ 2	107	32.4
ชั้นปีที่ 3	119	36.1
สาขาวิชา		
ช่างยนต์	104	31.5
ช่างไฟฟ้ากำลัง	84	25.5
ช่างกลโรงงาน	74	22.4
ศาสนา		
พุทธ	328	99.4
คริสต์	1	0.3
อิสลาม	1	0.3

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.6 มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.5) มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง รองลงมาคือ ทดลองดื่ม ร้อยละ 16.7 และดื่มเป็นประจำทุกสัปดาห์ และร้อยละ 12.4 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 6.7 เคยดื่มแต่เลิกดื่มแล้ว ร้อยละ 3.0 และมีผู้ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เลย ร้อยละ 9.7 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (n = 330)

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยดื่ม	32	9.7
ทดลองดื่ม	55	16.7
ดื่มเป็นบางครั้ง	170	51.5
ดื่มเป็นประจำ	41	12.4
ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวัน	22	6.7
เคยดื่มแต่เลิกดื่มแล้ว	10	3.0

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนอาชีวศึกษาชายจังหวัดชัยนาท

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลักษณะการพักอาศัย และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเห็นด้วยมากต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็น 4.85 เท่า (AOR = 4.85, 95%CI = 2.575-9.12) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเห็นด้วยน้อย กลุ่มตัวอย่างที่มีความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ำมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเป็น 2.74 เท่า

(AOR = 2.74, 95%CI = 1.520-4.922) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับบิดามารดามีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็น 2.03 เท่า (AOR = 2.03, 95% CI = 1.014-4.064) ของกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา และกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็น 0.50 เท่า (AOR = .05, 95%CI = 0.277-0.885) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อมากมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยเป็น 2 เท่า ($1/0.50 = 2.00$) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าถึงสื่อน้อยเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษาต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (n = 330)

ปัจจัยที่ศึกษา	Adjusted OR	95%CI	p-value
ผลการเรียนเฉลี่ย			
≥ 3.00 ^(R)	1.00		
< 3.00	.95	.52-1.74	.857
ลักษณะการพักอาศัย			
อยู่กับบิดาและมารดา ^(R)	1.00		
ไม่ได้อยู่กับบิดาและมารดา	2.03*	1.01-4.06	.046

ปัจจัยที่ศึกษา	Adjusted OR	95%CI	p-value
สถานภาพสมรสของบิดามารดา			
อยู่ด้วยกัน ^(R)	1.00		
ไม่อยู่ด้วยกัน/เสียชีวิต	.88	.42-1.82	.721
การตั้งเป้าหมายของชีวิต			
มีตั้งเป้าหมายของชีวิต ^(R)	1.00		
ไม่มีตั้งเป้าหมายของชีวิต	1.04	.28-3.78	.956
ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง			
มีคุณค่าในตนเองสูง ^(R)	1.00		
มีคุณค่าในตนเองต่ำ	.86	.48-1.55	.622
ความมั่นใจของตนเองในการปฏิเสกรดืมเครื่องดืม			
แอลกอฮอล์			
ความมั่นใจสูง ^(R)	1.00		
ความมั่นใจต่ำ	2.74**	1.52-4.92	.001
ทัศนคติต่อการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์			
เห็นด้วยน้อย ^(R)	1.00		
เห็นด้วยมาก	4.85**	2.58-9.13	< .001
การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์			
ยาก ^(R)	1.00		
ง่าย	.81	.33-1.98	.649
การดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว			
ไม่มีคนในครอบครัวดืม ^(R)	1.00		
มีคนในครอบครัวดืม	1.42	.80-2.52	.232
การเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดืมแอลกอฮอล์			
เข้าถึงน้อย ^(R)	1.00		
เข้าถึงมาก	.05*	.28-.89	.018

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ ^(R) กลุ่มอ้างอิง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาร้อยละ 73.6 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหลายปัจจัยซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 กลุ่มปัจจัยตามแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The Triadic Influence Theory: TTI)²¹ ได้แก่ ปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยด้านทัศนคติความเชื่อ และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลักษณะการพักอาศัย และการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ำมีโอกาสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง ทั้งนี้เนื่องจากหากบุคคลมีความมั่นใจหรือเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่ต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ก็สามารถปรับตัวและเลือกกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้²³ สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร สิทธิสงคราม, ดาราวรรณ ตะปินตา และสมบัติ สกุลพรรณ¹⁸ ในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 14-18 ปี ที่พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มสุราสามารถทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มสุราได้ร้อยละ 46.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และการศึกษาของ ไพรัตน์ อันอินทร์²⁴ ในกลุ่มวัยรุ่นชายอายุ 13-19 ปี ที่พบว่า ปัจจัยนำที่ทำให้วัยรุ่นดื่มสุราคือการมีความสามารถในการปฏิเสธ การดื่มสุร่าอยู่ในระดับต่ำ ทัศนคติเป็นความรู้สึกที่จะส่งผลให้เกิดการตัดสินใจนำไปสู่การปฏิบัติซึ่งการตัดสินใจขึ้นอยู่กับ การรับรู้ว่าการดื่มทำให้เกิดผลเชิงบวกหรือเชิงลบ²⁵ กลุ่มวัยรุ่นที่มีความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มองว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ไม่ใช่สิ่งเสพติด หรือเป็นเครื่องดื่มที่มีอันตรายร้ายแรง จึงทำให้มีแนวโน้มที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของ อัมมมندا ไชยกาญจน์²⁶ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่พบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสเสี่ยงต่อการที่จะดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเป็น 5.96 เท่าของนักเรียนที่มีทัศนคติเชิงลบต่อการดื่มแอลกอฮอล์ และการศึกษาของ มัชฌนา ขอนดอก, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์¹⁴ ในนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็น 1.94 เท่า (95% CI = 1.21-3.12) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วัยรุ่นที่พักอาศัยโดยปราศจากการควบคุมจากพ่อแม่ มีความเป็นอิสระในการกระทำสิ่งใด ๆ ที่ตนเองอยากทำได้ง่าย และหากมีเพื่อนอยู่ด้วย มีคนที่จะทำสิ่งใดร่วมกัน ยังเป็นการกระตุ้นให้อยากทำ เพราะวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่รักความสนุกสนาน มีการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนและสิ่งแวดล้อมได้ง่าย ทำให้มีโอกาสตัดสินใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายมากขึ้น²⁷ สอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิมล วรวิฑูรพวงษ์ และสงคราม เชาวศิลป์²⁸ ที่พบว่านักศึกษาที่มีที่พักอาศัยเป็นบ้านเช่าร่วมกับนักศึกษาอื่นมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ำที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีที่พักอาศัยเป็นหอพักนอกมหาวิทยาลัย ส่วนนักศึกษาที่มีที่พักอาศัยเป็นบ้านพักของตนเองและพักหอในมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้เคียงกัน และสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

ผลการศึกษานี้พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่เข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก

มีโอกาสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชายที่เข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย ซึ่งตรงข้ามกับการศึกษาที่ผ่านมาของ อัมมันดา ไชยกาญจน์²⁶ และการศึกษาของ บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ⁹ ที่พบว่า อิทธิพลของสื่อเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดื่มสุราในเยาวชนไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การศึกษาครั้งนี้วัดการเข้าถึงสื่อด้วยจำนวนประเภทของสื่อที่ได้รับ ไม่ได้วัดความถี่ของการเข้าถึงด้วย ดังนั้น นักเรียนที่เข้าถึงสื่อเพียงประเภทเดียว เช่น อินเทอร์เน็ต แต่มีการใช้น้อยกว่าอาจเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากกว่านักเรียนที่เข้าถึงสื่อหลากหลายประเภทแต่มีการใช้น้อยครั้งกว่า การเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์วันละหลายชั่วโมงนั้น มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะคิด พฤติกรรมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงวัฒนธรรม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังขาดวุฒิภาวะ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่มากับสื่ออย่างเหมาะสม²⁹ นอกจากนี้สื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจมิได้เป็นไปในแง่บวกต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่อาจเป็นสื่อที่รณรงค์หรือต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวการให้ความสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เด็กและวัยรุ่นนั้นเป็นเรื่องสำคัญในการป้องกันมิให้เยาวชนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ครอบคลุมถึงผลเสียหรือผลกระทบต่างๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็กและวัยรุ่น รวมถึง

การส่งเสริมให้วัยรุ่นมีและใช้ทักษะในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี สามารถแยกแยะสิ่งที่ควรหรือไม่ควรทำ การหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตราย การสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความกล้าตัดสินใจเลือกสิ่งที่อยู่รอบนอกกรอบ ไม่น้อมเอียงตามเสียงส่วนใหญ่ได้ ควรส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในกรณีที่เกิดไม่ได้อยู่บ้านกับพ่อแม่ หากมีความจำเป็นที่จะไม่พักอาศัยกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรอบรมดูแลบุตรหลาน ติดตามและเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และควรให้คำแนะนำการบริโภคสื่อเนื่องจากสื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะคิด พฤติกรรม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังขาดวุฒิภาวะ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่มากับสื่ออย่างเหมาะสม จึงควรมีการชี้แนะ ถึงข้อดี ข้อเสีย สิ่งที่ควรและละเว้นให้ชัดเจน ต้องรู้เท่าทันสื่อ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารทางการพยาบาล ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน หน่วยงานสาธารณสุข และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว โดยการร่วมมือกันทุกภาคส่วน สนับสนุนให้เยาวชนมีภูมิคุ้มกันภายในตนเอง ส่งเสริมสถาบันครอบครัว และดูแลการจัดการสื่อต่างๆ ในสังคมให้เหมาะสมไม่เป็นพิษภัยกับเยาวชน

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในกลุ่มอื่น ๆ เพราะอาจจะมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกัน และเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) ซึ่งมีข้อจำกัดในการอธิบายเชิงเหตุและผล จึงควรมีการติดตามระยะยาว ติดตามไปข้างหน้า (Longitudinal study) ซึ่งจะทำได้ทำให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัย

ต่างๆ เจริงสาเหตุที่ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาและทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเยาวชนที่เน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ คำนิยม การเพิ่มทักษะและความมั่นใจในการปฏิเสธในเยาวชน การรู้เท่าทันสื่อ และการมีส่วนร่วมของครอบครัว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน สถานศึกษา ทนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งที่ 2 ปีงบประมาณ 2556 และจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปี 2556

เอกสารอ้างอิง

1. บัณฑิต ศรีไพศาล, จุฬารัตน์ แก้วมุงคุณ, กมลลา วัฒนพร, โสภิต นาสืบ, แววดาว พิมพ์พันธ์ดี และกัณณพนธ์ ภักดีเศรษฐกุล. รายงานสถานการณ์สุราประจำปี พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา; 2553.
2. สาวิตรี อัยณางค์กรชัย, อโนชา หมึกทอง และถนอมศรี อินทนนท์. การเฝ้าระวังพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. ใน รายงานผลการศึกษาค ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์; 2551.
3. เนตรชนก แก้วจันทา, สมพร รุ่งเรือง กลกิจ, และสุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาล. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มสุราแบบหนักในนักเรียนอาชีวศึกษาในสถาบันการศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2554; 56(4): 377-94.
4. เทอดศักดิ์ เดชคง, อุษา พึ่งธรรม และอภิสิทธิ์ ฤชาทิพย์. การให้คำปรึกษาสำหรับผู้ประสบปัญหาแอลกอฮอล์. นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2547.
5. Border, P. Binge Drinking and Public Health. In Peter Border (Ed.), The Parliamentary Office of Science and Technology. London: The Parliamentary Office of Science and Technology; 2005.
6. ประพัตต์ เนตรมิตรทิพกุล และทักษพล ธรรมรังสี. สถานการณ์ปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์: บทเรียนจากปี 2553. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา; 2553.
7. Centers for Disease Control and Prevention [CDC]. Binge Drinking. In National Center For Chronic Disease Prevention and Health Promotion and Division of Adult and Community Health (ED.), CDC Vital Signs. Georgia: Centers for Disease Control and Prevention; 2010.
8. German Centre for Addiction issues [DHS.]. (2008). Binge Drinking and Europe. In Deutsche Hauptstelle Fur Suchtfagen (Ed.), Recommendations and Conclusions. Hamm: Deutsche Hauptstelle fur Suchtfagen; 2008.
9. บุญเสริม หุตะแพทย์, ชินรัตน์ สมสืบ, ประกายรัตน์ ภักธรติ, สุพร เสียนสลาย และกุลกานต์ อภิวัฒน์ลังการ. พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย: การสำรวจองค์ความรู้สถานการณ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ; 2547.

10. อนงค์ ดิษฐ์สังข์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2550.
11. พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. ความเชื่อ แบบแผนการดื่มและปัจจัยทำนายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา 2553; 5 (2): 28-39.
12. หนึ่งฤทัย มีสะอาด. ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเบียร์ของ นักเรียนชั้นม.ปลาย ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
13. ปิยะ ทองบาง. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตอำเภอบ้านโป่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2550.
14. มณฑนา ขอนดอก, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะแรกของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา 2554; 7 (1): 13 – 18.
15. เพ็ญพัศตร์ มงคุณคำขาว. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552.
16. ชูติมา อภรณ์รัตน์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2549.
17. อัญชลี เหมชะญาติ, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 2553; 24(3): 21-38.
18. สมพร สิทธิสงคราม. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น. พยาบาลสาร 2549; 35(3): 130-41.
19. พณิตกา ศรีคัตนพรหม. ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2549.
20. กมลลา วัฒนพร, ประพัศตร์ เนรมิตพิทักษ์กุล, ปนรรฐพร จงประเสริฐยิ่ง และทักษพล ธรรมรังสี. สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ.2550. นนทบุรี: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา; 2550.

21. Flay, B. R., & Petraitis, J. The theory of triadic influence: A new theory of health behavior with implications for preventive interventions. In G. L. Albercht (Ed), Medical sociology: A reconsideration of health behavior change models (pp. 19-44). London: JAI; 1994.
22. Homsin. P., Srisuphun, W., Pohl, J, & Tiansawad, S. The Development of the Smoking Attitude Scale for Thai Adolescents. Thai J Nurs Res 2006; 10 (2): 113-19.
23. กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2542. 24. ไพรัตน์ อ้นอินทร์. การปรับลดพฤติกรรมการดื่มสุรา ที่เป็นปัญหาต่อสุขภาพของวัยรุ่น โดยการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันในวัยรุ่นอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสารสวนปรุง 2552; 25: 13- 27.
25. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทศนคติ: การจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช; 2526.
26. อัมมมندا ไชยกาญจน์. ปัญหา และแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
27. พินทุอร วิรุฬห์ตระกูล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย เขตกทม. วารสาร มจก. วิชาการ 2555; 12(23): 54-63.
28. พรพิมล วรวิฑูพิทุทพงศ์ และสงคราม เชาวน์ศิลป์. ปัจจัยด้านจิตสังคมในการพยากรณ์พฤติกรรม หลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (รายงานผลการวิจัย). คณะมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2551.
29. มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. เด็กไอทีรู้ทัน ICT. กรุงเทพฯ : เอเชียแปซิฟิก ออฟเซ็ท; 2554.